

Bijdrage Jos van der Lans aan bundel 70's in NIJMEGEN, uitgebracht ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in het Valkhof Museum in Nijmegen van september tot en met december 2007

Trefwoorden: studentenbeweging, jaren zeventig

Unie van Studenten te Nijmegen – USN

In den beginne – de jaren vijftig - was er het studentencorps, de ontgroening, het jacquet, de b(r)allerigheid, het proeflokaal van de elite van Nederland. Toen kwamen de jaren zestig, met de baarden, de minirokjes, de popmuziek, de T-shirtjes en de Studenten Vak Beweging, die nota bene in Nijmegen (in 1963) was bedacht door de Amsterdammer Ton Regtien. Dat veranderde alles. In de jaren zeventig werd een student er op nagekeken als hij/zij (typisch jaren zeventig) in het openbaar meldde dat hij lid was van het studentencorps, erger kon bijna niet, dat was het toppunt van reactionair zijn, en het stond vrijwel zeker vast dat je dan rechten, tandheelkunde of medicijnen studeerde. Meer smaken had het corps toen niet meer.

Een beetje student was lid van de politieke studentenvakbond, de massaorganisatie van de nieuwe student. In Amsterdam heette die ASVA, in Groningen GSB, in Utrecht USF, in Nijmegen USN, Unie van Studenten te Nijmegen. Allemaal organisatiestructuren die (inclusief inboedel en prachtige panden) veroverd waren op de vermaledijde corpsstudenten, en waarin het elitaire gebral plaats had gemaakt voor ordinaire belangenbehartiging en maatschappijkritische beschouwingen. Meer poen om je studie te doen. Een student was immers een normaal mens, en als toekomstige academicus wachtte hem het lot van een baasafhankelijke loonarbeider.

Alleen in Nijmegen was het net even anders. Die nieuwe massaorganisatie die de USN wilde zijn wilde in die oude Keizer Karelstad in de jaren zeventig maar niet van de grond komen. Veel meer dan zo'n vijfhonderd leden zal de USN nooit geteld hebben, waarvan meer dan de helft uit psychologiestudenten bestond waar studenten megakortingen kregen op hun studieboeken als zijn lid werden. Daar hadden wij – marxistisch-leninistisch geschoolde USN'ers - wel een verklaring voor in die dagen. Katholieke studenten waren nooit opgevoed in een cultuur van politieke belangenbehartiging. De RK Kerk had hen daarvan afgehouden, en de stad Nijmegen kenmerkte zich dan ook vooral door een geheel afwezige arbeidersbeweging en vooral door een alles doordringende katholieke regentenmentaliteit, die zich via de Gelderlander langs het gemeentebestuur tot aan de Universiteit uitstreckte, waar de touwtjes stevig in handen waren van katholieke bovenbazen als Van der Grinten en Duynstee.

Geen wonder dus dat wat zich in Nijmegen aan studentenverzet aftekende zich weinig gelegen liet liggen door de tradities van de Nederlandse arbeidersbeweging en zich zo ongeveer op eigen houtje een radicale weg naar het volk baande. Deze spontaan-radicalen koers werd uitgedokterd door de Socialistische Bonden, in de beste links-radicalen tradities ook wel de 6 oktobergroep genoemd, naar de dag in 1971 dat zij voor het eerst bij elkaar kwamen. Organisatorisch waren de bonden een anarchistisch zootje, maar qua aanhang en sympathie overtroffen zij de in hun ogen reformistische USN vele malen. Zij wisten de universiteit maanden plat te leggen door massale bezettingen en solidariteitsbezettingen (de kwestie-Reinalda in 1973 en de actie Nederland in 1974). Zij eisten een studie in dienst van het volk, liepen de deur plat bij het Derde Wereld Centrum, woonden in woongroepen (Nijmegen was in de jaren zeventig met een afzienbare voorsprong de woongroepen hoofdstad van het land), deden vrijwilligerswerk in club- en buurthuizen, voerden acties in buurten, tegen kernenergie, kraakten, enfin de bonders kwamen overal behalve op de universiteit.

Daarom kon de USN in de jaren zeventig in Nijmegen zich boven haar macht verheffen. Want zij koos er juist wel voor om zich op de universiteit te richten. USN'ers trof je aan in de Universiteitsraad, in faculteitsbesturen, onderwijscommissies,

studentenhuisvestingsbesturen, overal waar er vergaderd werd en de belangen van studenten in het geding waren. En die USN'ers waren – al zeg ik het zelf – slimme jongens en meisjes, die daar de universiteit mede hebben veranderd en niet in de laatste plaats zelf veel van opgestoken hebben, want tot op de dag van vandaag kom je ze tegen in de weldenkende kringen van de publieke sector en het openbaar bestuur van Nederland.

Het waren mooie tijden. Veel vergaderen, veel doorhijzen in het café op de Oranjesingel 42, dat tot het midden van de jaren zeventig de enige openbare plek in Nijmegen was waar je tot vier uur door kon drinken. Meer dan we toen zelf wilden toegeven deden we in die jaren eigenlijk hetzelfde als de studentencorpora die we toen zo verachten: we oefenden voor later. We waren de nieuwe elite in wording, die hun smaak verfijnden door in de tweede helft van de jaren zeventig in het pand aan de Oranjesingel 42 een politiek cultureel centrum op te richten, een kruispunt van culturele ontmoetingen met een filmhuis, een politiek kafee, een werkgroep improviserende musici, literaire avonden, noem maar op. Toen was dat het toppunt van progressiviteit, tegenwoordig behoort het tot het standaard culturele aanbod van Nijmegen en van elke zichzelf respecterende stad in het land. We droomden van structurele veranderingen, ja, van echte maatschappijhervormingen, maar werkten in feite aan weinig anders dan een razendsnelle modernisering van een tot dat moment tamelijk behoudzuchtige, om niet te zeggen achterlijke, stad. We brachten Nijmegen bij de tijd. Daar plukt de stad nog dagelijks de vruchten van.

Kerngegevens:

Unie van Studenten te Nijmegen

Opgericht:

in 1965, als hervorming van het Nijmeegs Studentencorps Carolus Magnus. (NSC). In 1967 overgenomen door leden van de Studenten Vak Beweging (SVB). Vanaf 1970 aangesloten bij het Landelijk Overleg Gronraden, de landelijke overlegorganisatie van politieke studentenvakbonden, die sterk gedomineerd werd door de CPN.

Organisatie

De USN was georganiseerd via faculteitsorganisaties als de Psychologenbond, de Actiegroep Medicijnen, de Filosofenbond, van daaruit werden mensen afgevaardigd in de USN-ledenraad die een bestuur koos, dat over het algemeen uit vijf mensen bestond. Voorzitters in de jaren zeventig onder meer: Frans Vreede, Harrie Penders, Paul Scheffer, Jos van der Lans, Arjan de Wit, Jo Louvenberg.

Acties:

1000 gulden boycot (1971-1974), acties voor verbetering WUB (Wet Universitaire bestuurshervorming), acties tegen inkorting opleidingen, bezetting aula tegen invoering tuchtrecht (1976)

Adres:

De USN was eigenaar van het pand Oranjesingel 42, dat in 1977 werd verbouwd tot het politiek cultureel centrum 042. In de mensa beheerde de USN een dictatencentrale, waar uittreksels van colleges en boeken werden verkocht en een stencilcentrale, waar zo ongeveer alle actiestencils van de stad werden geproduceerd.

Ledenaantal:

Behalve op de psychologische subfaculteit slaagde de USN er nooit in om op andere faculteiten iets meer dan enige tientallen leden te werven. Bij elkaar kwam het ledenaantal nooit boven de zes a zevenhonderd uit. Precieze aantallen zijn niet te geven want de ledenadministratie was niet het sterke punt van de USN. In de tweede helft van de jaren zeventig liep het aantal snel terug.

Einde

De USN is eind jaren zeventig een stille dood gestorven. Begin jaren tachtig kregen de vakbondsactiviteiten een doorstart in AKKU, een nieuwe studentenvakbond die in 2007 haar 25-jarig bestaan viert. Tot eind jaren tachtig is de USN als economisch eigenaar van het pand Oranjesingel 42 als stichting blijven functioneren, maar uiteindelijk is het pand overgenomen door de Stichting Eigen gebouwen van de Universiteit, en nadat O42 opging in LUX uiteindelijk verkocht.

Over de auteur:

Jos van der Lans studeerde cultuur- en godsdienstpsychologie in Nijmegen (1973-1981). Van 1976 tot 1977 was hij voorzitter van de USN, tot eind jaren tachtig was hij voorzitter van de stichting Oranjebitter die als eigenaar fungeerde van de materiele erfenis van de USN, het pand O42. Momenteel werkt hij als freelance publicist/journalist. Bekende publicatie van zijn hand is: *Koning Burger. Nederland als zelfbedieningszaak* (uitgeverij Augustus, 2005). Van 1999 tot 2007 was hij lid van de Eerste Kamer voor GroenLinks. Voor meer informatie zie: www.josvdlans.nl